

کاستی‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ در حوزه رسانه و ارتباطات جمعی

گزارش «بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور؛ حوزه رسانه و ارتباطات جمعی» در دی‌ماه سال ۱۳۹۸ توسط دفتر مطالعات آموزش و فرهنگ معاونت پژوهش‌های اجتماعی-فرهنگی مرکز پژوهش‌های مجلس تهیه شده است. گزارش حاضر بر روی تطبیق سیاست‌های دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ با اسناد بالادستی در حوزه رسانه و ارتباطات جمعی تمرکز کرده است.

مهم‌ترین یافته‌های این گزارش به‌قرار زیر است:

عدم انجام وظایف قانونی مطابق با ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه: دولت مکلف است از ابتدای اجرای قانون برنامه در قالب بودجه سنواتی، سهم خود را در تأمین بودجه سازمان صداوسیما حداقل به میزان هفت‌دهم درصد (۰.۷٪) بودجه عمومی دولت لحاظ و تخصیص دهد. افزایش اعتبار سازمان نسبت به سال پایه از محل این ماده جهت پوشش صددرصدی (۱۰۰٪) استان‌ها، توسعه کمی و کیفی برنامه‌های تولیدی (ملی، استانی و برون‌مرزی) پویانمایی (انیمیشن)، مستند و فیلم‌ها و سریال‌های فاخر و توسعه فنی هزینه می‌شود و هرگونه افزایش حقوق و مزایا جز به تناسب سایر بخش‌های کشور که در بودجه سنواتی مشخص می‌شود، ممنوع است.

سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران گزارش سالیانه این ماده را به مجلس شورای اسلامی ارائه می‌کند. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ درصد فوق از بودجه عمومی دولت معادل ۳.۹۴۶ میلیارد تومان خواهد شد. درحالی‌که مجموع کمک دولت (در ردیف اصلی و از محل صندوق توسعه ملی موضوع تبصره «۴» لایحه بودجه معادل مبلغ ۱۵۰ میلیون یورو) به صداوسیما در این لایحه ۳.۶۷۸ میلیارد تومان است که نسبت به تکلیف دولت حداقل ۲۶۸ میلیارد تومان کسری دارد.

گفتنی است تاکنون، سازمان صداوسیما گزارشی از عملکرد خود در خصوص افزایش پوشش، توسعه کمی و کیفی برنامه‌های تولیدی، پویانمایی و ... از محل این منابع به سازمان برنامه و بودجه ارائه نکرده و اطلاعی در خصوص گزارش سازمان صداوسیما به مجلس شورای اسلامی ارائه نشده است.

عدم پیگیری وظایف مطابق با بند «چ» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور: همه دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلف‌اند یک درصد اعتبارات هزینه‌ای خود به‌استثنای فصول ۱، ۴ و ۶ را طی قرارداد مشخص با سازمان صداوسیما صرف تولید برنامه برای فرهنگ‌سازی، آگاهی بخشی و اطلاع‌رسانی کنند. اعتبارات پیش‌بینی شده در این بند در واقع جایگزین اعتباراتی است که پیش‌تر به‌عنوان مشارکت بخش خصوصی و دولتی در تأمین برنامه‌های صداوسیما جذب می‌شده است. یکی از اهداف پیشنهاد این بند در جهت مدیریت بهتر اعتبارات جذب شده از طریق مشارکت دستگاه‌های اجرایی در تأمین برنامه‌ها بوده است. اگرچه در بند «چ» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، بستر مناسبی برای افزایش منابع مالی سازمان صداوسیما از محل بودجه عمومی دولت ایجاد گردیده و آیین‌نامه اجرایی این بند، توسط چندین

دستگاه تهیه و به تصویب هیئت وزیران رسیده است و تاکنون معادل ۱۶۸۴ میلیارد ریال اعتبار به مرحله عقد قرارداد با دستگاه‌های اجرایی نیز رسیده است. با این وجود، در مورد تحقق اعتبارات پیش‌بینی‌شده در این بند اتفاق نظر وجود ندارد و به همین دلیل بوده که تاکنون تنها ۹ میلیارد و ۴۰۰ میلیون تومان از طریق ۱۶ دستگاه اجرایی به حساب صداوسیما واریز شده است و الباقی در مرحله عقد قرارداد متوقف شده است، از آنجاکه برخی دستگاه‌هایی که مشمول بند «چ» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه می‌باشند وظیفه‌ای برای آگاهی بخشی و فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی لاقلاً از طریق صداوسیما ندارند برای مثال دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی، دستگاه‌های اطلاعاتی و حفاظتی و بسیاری از مؤسسات پژوهشی ضرورتی برای انجام این تکالیف ندارند. همچنین آگاهی بخشی و اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی سایر دستگاه‌های اجرایی می‌تواند از طریق روش‌های کم‌هزینه‌تر نظیر سامانه‌های اطلاع‌رسانی، انجام شود. بنابراین راهکار مشخص آن است که فقط دستگاه‌های اجرایی که آگاهی بخشی، اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی برای آنها ضروری است و منفعت همگانی را به دنبال دارد مانند نیروی انتظامی، سازمان محیط‌زیست، وزارت نیرو و ... شامل این الزام شوند. نکته شایان توجه آن است که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ برای این موضوع حکمی پیش‌بینی نشده است.

خلاً قانونی برای الزام وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به آموزش روزنامه‌نگاری بحران: کشور ایران همواره در معرض بحران‌های طبیعی مانند سیل، زلزله و بحران‌های انسان‌ساخت مانند آتش‌سوزی جنگل‌ها، جنگ، ترور، سوانح حمل‌ونقل و خشونت‌های قومی و اجتماعی قرار داشته است. انعکاس این بحران‌ها و حوادث در رسانه‌ها، از چارچوب‌ها و استانداردهای خاصی در دنیا برخوردار است، به دلیل ضعف بنیان‌های آموزشی رسانه نگارهای رسانه‌های سنتی (مطبوعات، خبرگزاری‌ها، صداوسیما) از یکسو و رشد فزاینده رسانه‌های اجتماعی یا رسانه‌های فضای مجازی از سوی دیگر، شاهد نوعی هرج‌ومرج و نابسامانی در انتشار اخبار و اطلاعات بحران‌ها و سوانح و حوادث در رسانه‌های ایران هستیم.

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از طریق معاونت مطبوعاتی و دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رسانه‌ها، خانه‌های مطبوعات کشور و همکاری با گروه‌های برجسته ارتباطات دانشگاه‌های کشور، می‌تواند اقدام به آموزش روزنامه‌نگاری بحران برای همه رسانه نگارهای کشور کند. همچنین مرکز فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال این وزارتخانه که متولی ثبت و اعطای مجوز به رسانه‌های دیجیتال کشور است می‌تواند آموزش فعالان رسانه‌های دیجیتال و اجتماعی کشور را در حوزه روزنامه‌نگاری بحران بر عهده بگیرد. تعداد روزنامه‌نگاران درگیر در بحران‌ها و حوادث کشور در رسانه‌های مکتوب و خبرگزاری‌ها و رسانه‌های دیجیتال اصلی کشور که مولد و تأثیرگذار هستند در گستره استان‌ها و تهران حدود ۵۰۰ نفر برآورد می‌شود. بر این اساس هزینه برگزاری این دوره‌ها، طی یک سال ۲۰ میلیارد ریال برآورد می‌شود که در صورت تأمین آن از محل اعطای مجوز برداشت از یارانه مطبوعات قابل تأمین است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ حدود ۲۰۰ میلیارد تومان بابت حمایت و ارتقای مطبوعات پیش‌بینی شده است. گفتنی است این دوره‌های آموزشی می‌بایست با اولویت خبرنگاران صداوسیما و خبرگزاری جمهوری اسلامی که در سراسر کشور پراکنده‌اند و جریان اصلی خبر را در کشور به عهده دارند صورت پذیرد.